

Bildande av naturreservatet Nittenmossen i Ludvika kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ca 71 ha och består av väl utbildade högmossar. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Nittenmossen
Kommun	Ludvika
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	SE0620136 Nittenmossen, väst
Församling/socken	Grangärde
Naturgeografisk region	30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Fastigheter	Ludvika Knutsberg 1:1 Ludvika Rävåla skog 2:1 Ludvika Järphöjden 4:1
Nyttjanderätter mm	Jakt
Areal	Total areal: 71 ha Landareal: 59 ha Produktiv skogsmark: 15,5

Syfte med naturreservatet

Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är att bevara tre representativa och värdefulla högmossar med bibehållen, ostörd hydrologi.

Bevara biologisk mångfald.

Syftet är även att bevara de naturligt artfattiga växtsamhällen som är typiska för högmossar med ostörd hydrologi.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Den angränsade skogen ska utvecklas mot naturskog. Den ska vara en skyddszon mot mossekomplexet

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Våtmarkernas naturliga vegetation, struktur och hydrologi ska skyddas. Verksamheter och ingrepp som kan ge negativa förändringar eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för våtmark ska inte tillåtas.
- Skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog.
- Förekomst och etablering av organismer som är knutna till orörda våtmarker och som saknas eller missgynnas i normalt brukad skog ska gynnas och säkerställas

Skötselåtgärder i enlighet med skötselplan

- Våtmarken lämnas orörd för fri utveckling
- Skogsbestånden ska ges möjlighet att utvecklas i riktning mot naturskog.
- Informationstavlor ska finnas på plats för att ge besökande upplysningar om området.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Nittenmossen är ett värdefullt mossekomplex helt opåverkad av dikningar och med i övrigt ostörd hydrologi. Våtmarken är ett mycket bra exempel på välvda mossar, så

kallade högmossar med deras typiska artfattiga vegetation. Området är utpekat i Myrskyddsplan för Sverige tack vare sina höga geologiska värden i just dess orödhet, utformning och för mossetypen typiska växt och djurliv.

Natura 2000

Nittenmossen är utpekat som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket. Syftet med Natura 2000-området SE0620136 Nittenmossen väst är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för följande naturtyper:

Högmossar (kod 7110, prioriterad naturtyp)

Dystrofa sjöar och småvatten (kod 7110)

Miljömål

Detta beslut om att skydda Nittenmossen bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet myllrande våtmarker, samt levade sjöar och vattendrag.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Mossarna och mossgolarna har helt egen hydrologi och påverkas inte av vatten från fastmarken runtomkring. Så länge mossarna är intakta kommer myrgolarna utvecklas naturligt. Därför kan kalkning av omgivande våtmarker förändra de fysiska och kemiska förutsättningarna för vattnets naturligt förekommande arter. Även inplantering av fisk ger förändrade konkurrensförhållanden och leder till försämring av habitatet.

Alla ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning skulle förändra habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet.

Torvbrytning skulle äventyra våtmarken som helhet dels genom att hydrologin förändras, dels eftersom det är själva torven som utgör mossen. Torvbrytning är ett stort generellt hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större.

Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av våtmarken kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.

Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära att näringsämnen läcker ut på myren.

Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition.

Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.

Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc kan förstöra eller skada habitatet. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken.

Planeringsbakgrund

Området är utpekad som Natura 2000-område enligt 7kap 27§ MB. Det finns en bevarandeplan med bevarandesyfte fastställd för området. Det främsta bevarandesyftet för området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för samtliga naturtyper och arter som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000.

Nittenmossen är utpekad som riksintresse för naturvård med anledning av dess orörda och välutbildade geologiska form. Nittenmossen ingår även i ett större riksintresse för friluftsliv enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Området benämns Säfsnäs-Grangårde. Riksintresset är utvalt för att det har särskilt goda förutsättningar för positiva naturupplevelser och kulturstudier, vandringar och långfärder, fritidsfiske, bär- och svampplockning samt paddling.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av

kvalitetsmål. Vidare ska föreskrifterna heller inte utgöra hinder för normalt underhåll av vägar och ledningar/ledningsgator.

Föreskrifterna utgör inte heller hinder för undersökningar i enlighet med utfärdat undersökningstillstånd nr 115 för område Yxsjöberg nr 2, Bergstatens dnr 200-128-2008

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort levande eller dött träd eller vindfälle
3. gödsla, sprida aska, kalk eller använda bekämpningsmedel
4. plantera in växter eller djur
5. uppföra jakttorn och jaktpass med följande undantag:
 - Jaktpass av naturmaterial får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
6. permanent markera jaktgränser och stigar till jaktpass,
7. bedriva jakt med fälla och snara med följande undantag:
 - Jakt med minkfällor är tillåtet,
8. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet
9. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser,
10. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Transportera ut älg, björn, större hjortvilt eller vildsvin med fordon som i inte ger skador på mark eller vegetation.
 - För tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen
11. anlägga ny mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel av naturreservatet sker genom tex. naturvårdsbränning,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I *punkterna A1; A3, A4; A10, A11, C1; och C2* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I *punkt A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog inte ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Motiv till punkt A5 och A6. Olika typer av anläggningar minskar påtagligt upplevelsen av ett "orört" område. I många naturreservat är det önskvärt att låta vegetationen utvecklas fritt till naturliga slutna skogsbestånd. Nya siktröjningar motverkar detta mål. Nya jaktpass ska därför placeras och utformas på ett sätt så att de inte kräver nya siktgator. Undantag medges för enklare jaktpass som till material och utförande är anpassat till platsen och "smälter" in i naturen. Materialet ska byggas av dit transporterade smala trädstammar. Taköverbyggnad får under jakten bestå av en presenning men denna får ej permanent vara kvar i skogen. Jaktorn får inte uppföras, dock får gamla stå kvar om de underhålls. Länsstyrelsen har i egenskap av förvaltare för statens mark rätt att ta bort jaktorn som är i dåligt skick.

Motiv till A7: Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte. Utestående fällor minskar upplevelsen av ett "orört" område och kan upplevas negativt av friluftslivet.

Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Även slagfällor är tillåtna vid minkjakt eftersom naturvårdsnyttan bedöms större än risken att enstaka individer av andra arter dödas. Fällor ska alltid märkas med namn och adress.

Punkt A8 motiveras med att jaktutövarna inom naturreservatet ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d v s de ska bedriva jakt tillsammans

I punkt A9 förbjuds utfodring (ätling) av vilt. Sådan utfodring medför att djur koncentreras till området kring utfodringsplatsen. Lokalt skadas vegetationen vid foderplatsen genom tramp, foderspill, en viss gödsling av marken, samt ett ökat betestryck på unga lövträd i området. Detta är inte önskvärt inom naturreservat. Exempelvis är det dock tillåtet att lämna kvar den urtagna älgräntan efter skjutna älg liksom att mata småfåglar. Det är också tillåtet att sätta ut saltsten, dock bör placeringen vara sådan att skador på vegetation minimeras.

Punkt A10 motiveras enligt följande. Terrängkörning med motordrivna fordon ger vegetations- och markskador, särskilt om tunga fordon används eller om körning sker i våtmarker, vilket skadar den biologiska mångfalden och minskar upplevelsen av ett ”orört” område. Undantag för uttransport av älg, björn, större hjortvilt och vildsvin bedöms kunna ske med fordon som inte skadar den biologiska mångfalden samtidigt som omfattningen är så begränsad att friluftslivet, vid avvägning mot jaktintresset, får tåla eventuella störningar. De undantagna djuren överensstämmer med dem som anges i terrängkörningslagen. För att minimera skador på mark och vegetation är det viktigt att körning begränsas till torra eller frusna marker. Tyngre hjulgående traktorer ger ofta mark- och vegetationsskador. Bandgående älgdragare eller liknande rekommenderas.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna under C inskränker allmänhetens nyttjande av området. Skogens träd är grunden för delar av detta reservats värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet. Fordonstrafik utanför bilväg skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador.

Föreskrifterna under A2 och C1 gäller inte för insamling av mindre grenar och kvistar i syfte att göra upp eld. Det är dock inte tillåtet att ta delar av torrakor eller annan grövre ved inom naturreservatet.

Ärendets handläggning

Nittenmossenområdet i sin helhet, enligt avgränsningen i Myrskyddsplan för Sverige från 2007, utbreder sig med 37 ha i Ljusnarsbergs kommun i Örebro län och 71 ha i Ludvika kommun i Dalarnas län. Av Nittenmossens tre sammanhängande mossar ligger den östra till hälften i Örebro län.

Reservatsområdets myrareal har bedömts vara skyddsvärd vid flera undersökningar och naturinventeringar utförda sedan början av 1970-talet.

Området upptas i Naturvårdsverkets nationella myrskyddsplan från 1994 och i den reviderade utgåvan från 2007. I myrskyddsplanen redovisas de myrar som enligt länsstyrelserna och Naturvårdsverket i ett nationellt perspektiv ska prioriteras för skydd. Enligt delmål 2 till det av riksdagen antagna miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker, skall samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige ha ett långsiktigt skydd senast år 2010. Nittenmossen är även ett prioriterat objekt i arbetet med miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Hela mossekomplexet med kantzoner är sedan 1998 Natura 2000-område.

2007 bildades ett naturreservat för den del som ligger i Örebro län. Länsstyrelsen i Dalarnas län har haft en överenskommelse med markägaren på Dalasidan, Sveaskog AB, om att området undantas från ingrepp i väntan på en uppgörelse om reservatsbildning. Naturvårdsverket förvärvade området på Dalasidan 2009.

Vid remissen framkom att Ludvika kommun inte har något att erinra mot förslaget. Dalarnas Ornitologiska Förening (DOF) är positiva till alla nya naturreservat. DOF ifrågasätter dock varför småviltjakt tillåts

Jägareförbundet Dalarna har ställt sig positivt till olika åtgärder för att skydda naturområden som är skyddsvärda. Jägareförbundet hävdar att den inskränkning i jakten som finns avseende jakt med fälla inte är tillräckligt motiverad och vill att sådan jakt ska vara tillåten.

Länsstyrelsen har vägt jaktintressena mot reservatets syften. Orördhet är ett av naturreservatets prioriterade bevarandevärden, vilket motiverar inskränkning i jaktutövandet. Denna inskränkning begränsas framför allt till utformning av olika typer av anläggningar såsom jaktpass, jaktstigar, fälljakt mm. Jakt är i huvudsak tillåten i naturreservatet med undantag för jakt med fälla eller snara. Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Jaktinskränkningen följer länsstyrelsens jaktpolicy.

SGU tillstyrker reservatsbildningen, men påpekar att det finns ett undersökningstillstånd i området, varför prospektering bör tillåtas i området. Vidare påpekar SGU att företaget som har undersökningstillstånd bör remitteras.

Trafikverket har påpekat vikten av att underhållsåtgärder av väg 552 inte får försvåras av reservatsbildningen. Länsstyrelsen bedömer att den skrivningen under rubriken *föreskrifter* täcker in för sådana vanliga underhållsåtgärder som trafikverket beskriver.

Länsstyrelsen har lagt till ett undantag i föreskrifterna som gäller undersökningstillståndet som innehas av Sandvik Tooling AB och remitterat förslaget till företaget. Sandvik Tooling har inte haft något att invända mot förslaget.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär X)

Beslutande

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sven Ångquist, planarkitekt Inger Friman, antikvarie Rickard Franzén, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

Landsbövding

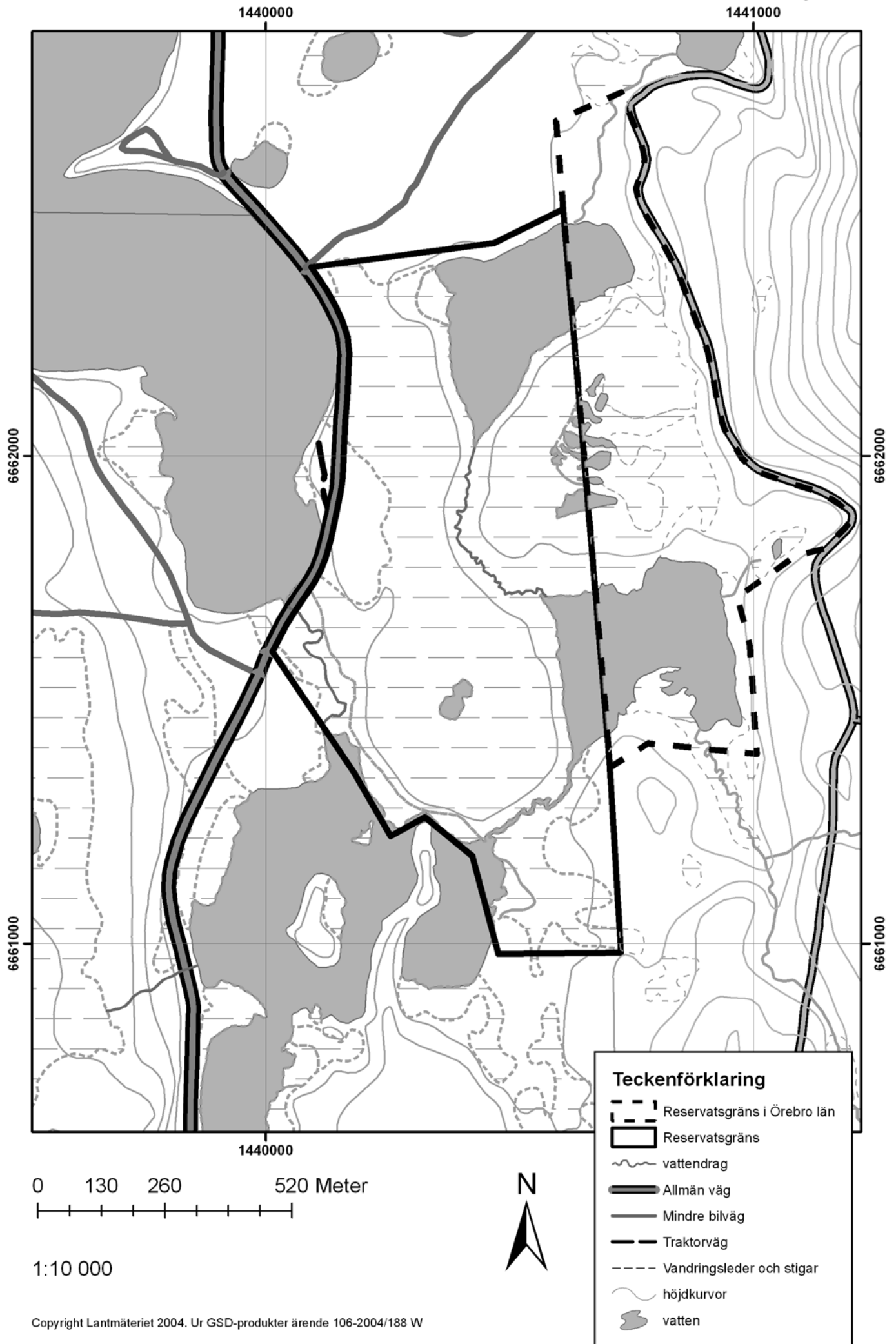
Susanne Lundin

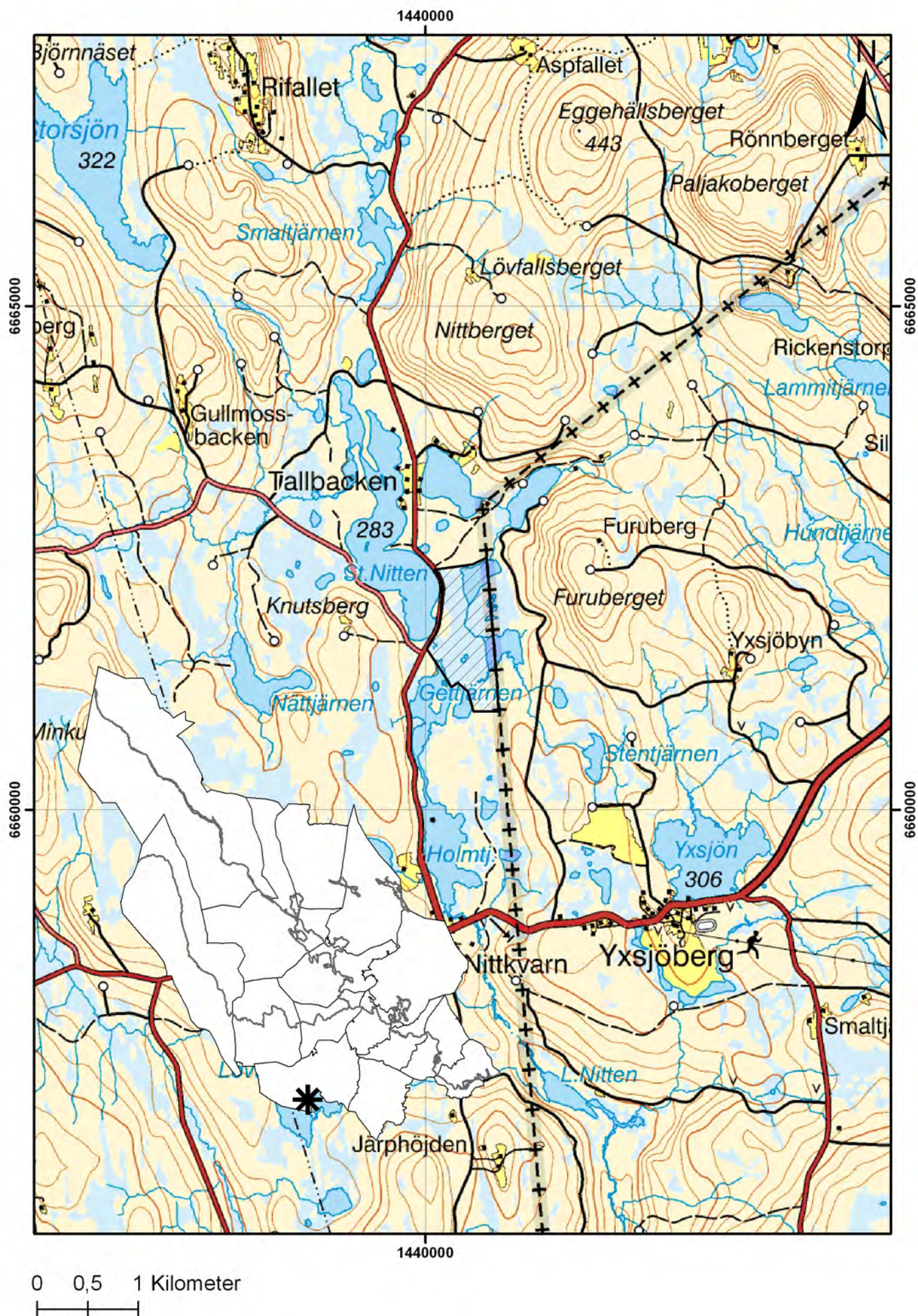
Naturvårdshandläggare

Bilagor:

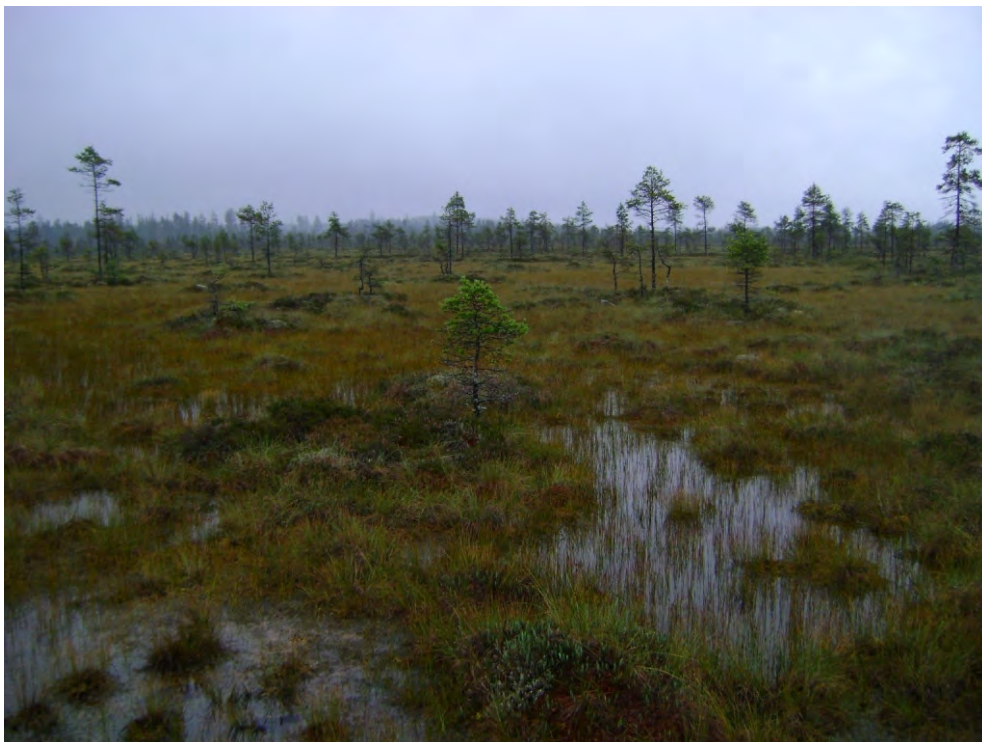
- Bilaga 1 Översiktskarta
- Bilaga 2 Beslutskarta
- Bilaga 3 Skötselplan
- Bilaga 4 Överklagningsformulär formulär 6

Sändlista: Sändlistan är borttagen i webbversionen.

Skötselplan för naturreservatet Nittenmossen

Innehåll

Beskrivningsdel	3
1. Beskrivning av bevarandevärdena.....	3
1.1 Administrativ data.....	3
1.2 Beskrivning av området	3
1.3 Källförteckning.....	6
Plandel.....	7
2 Avvägningar mellan bevarandevärden	7
2.1 Syfte med naturreservatet	7
2.2 Prioritering mellan bevarandevärden.....	7
3 Skötselområden med kvalitetsmål och åtgärder	7
4 Jakt och fiske	10
5 Dokumentation och uppföljning	10
Dokumentation.....	10
Uppföljning	10
6 Revidering av skötselplanen.....	11
7 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	11
8. Bilagor:	11

Beskrivningsdel

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativ data

Namn	Nittenmossen
Objektnummer	DOS id: 1009481 RegDOS: 2014826
Natura 2000-beteckning	SE0620136 Nittenmossen, väst
Län	Dalarna
Kommun	Ludvika
Markslag: (<i>uppdelning enl KNAS, areal</i>)	
Tallskog	4,43 ha
Barrblandskog	6,77 ha
Lövblandad barrskog	2,92 ha
Impediment	0,11 ha
Våtmark	43,33 ha
Vatten	12,2 ha
Hygge	0,86 ha
Övrig öppen mark	0,08 ha
Totalt	71,05 ha
Bebyggelser och anläggningar	-

1.2 Beskrivning av området

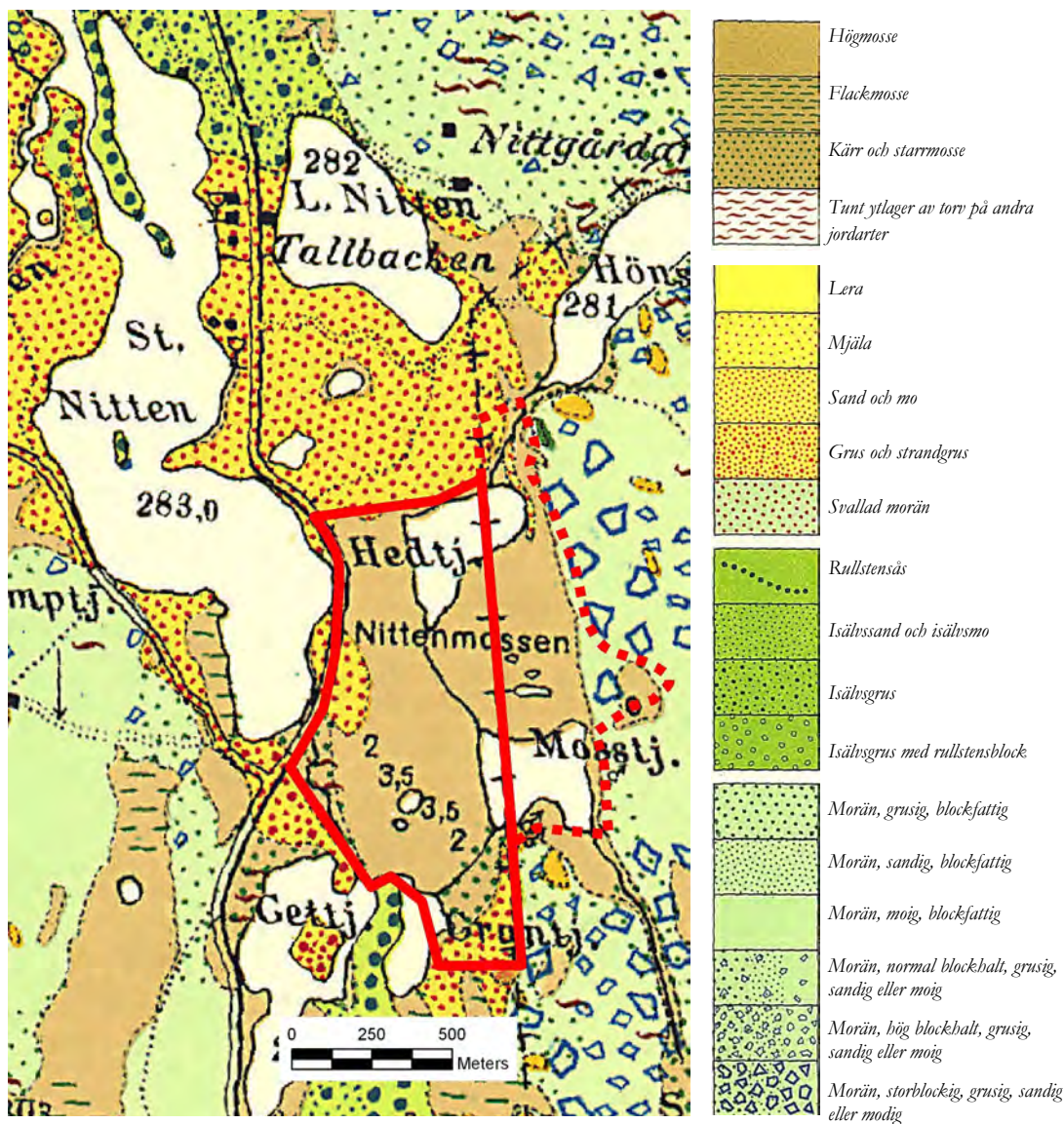
Nittenmossen (även kallad Stormossen) är belägen ca 15 kilometer väster om Grängesberg. Området ligger dels i Ljusnarsbergs kommun, Örebro län, dels i Ludvika kommun, Dalarnas län. Mossen studerades av Sjörs (1948) och har även beskrivits och bedömts av Backéus (1978).

1.2.1 Geovetenskap

Nittenmossen är belägen på ett flackt sandplan som utgör ett avbrott i den rullstensås som fortsätter söderut längs Nittälven. Sandavlagringar med talrika sjöar återfinns norr, väster och söder om mossen. I öster finns däremot storblockig morän. Nittenmossen ligger omgiven av fyra sjöar; Hedtjärnen, Furubergsmosstjärnen, Gettjärnen och Grantjärnen.

Nittenmossen består av tre mosseplan och delas av en bäck som löper mellan Hedtjärnen och Mosstjärn. De båda mosseplanen som ligger väster om Mosstjärn är

nästan helt omgivna av vatten, endast vid Stora Nitten ligger en liten låg sandrygg. Denna västra våtmark utgörs av ett litet nordligt och ett större sydligt mosseplan som står i förbindelse med varandra. Det sydliga mosseplanet är utbildat som en allsidigt välvd mosse där den högsta punkten alltså ligger centralt. Mosseplanets strukturer ligger mycket regelbundet cirkelformat ut från mossens centrum. Denna typ av mossar kallas koncentrisk. I mitten av mossen ligger flera gölar varav den största benämns getögat.

Geologisk karta över Nittenmossen. Rödprickad gräns visar naturreservatet avgränsning i Örebro län

Det östra mosseplanet har sin högsta punkt förskjuten österut och sluttar därför åt tre håll. En sådan mosse kallas excentrisk. Mossen har ett väl utbildat gölsystem i svag sidolutning.

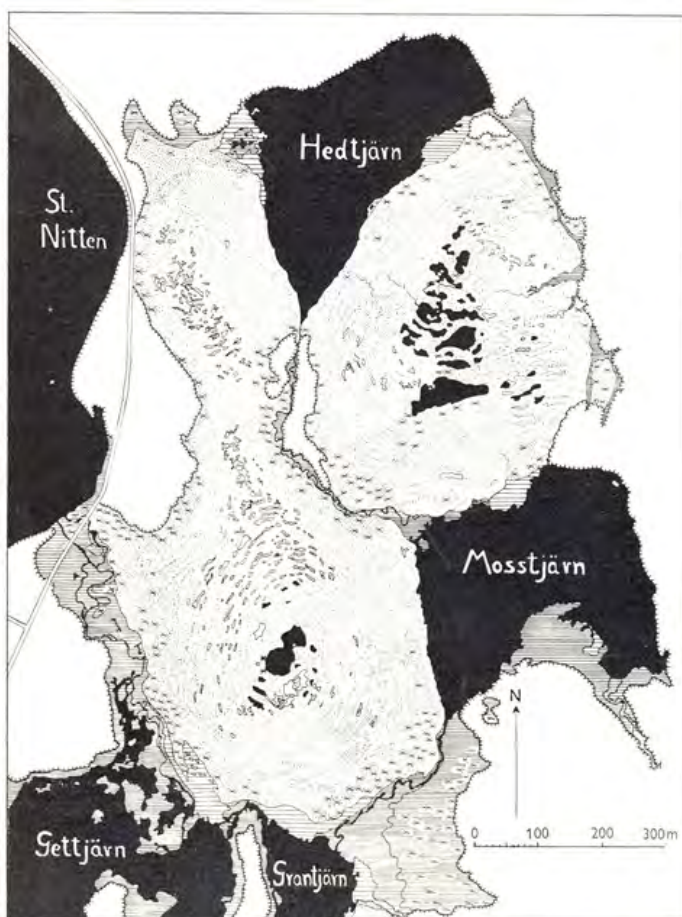
Mot fastmarken finns en smal, men djup lagg, vilket visar att mossen har en helt egen hydrologi, isolerad från omgivande mark.

Nittenmossen är enligt Sjörs (1973) ett "uniktt exempel på två allsidigt koncentriskt välvda mossar och en åt tre håll välvd, excentriskt utbildad mosse inom samma myrkomplex".

Myrområdet omges av ett flertal sjöar och vattendrag. Vattendragen kantas av strandkärr och gungflyn. Mossarna är opåverkade av dikningar och utgör ett vackert och särpräglad inslag i landskapsbilden.

Den underliggande berggrunden utgörs enligt berggrundskartan av granit närmare bestämt den äldsta graniten som vanligen är gnejsig.

Nittenmossen ingår i Natura 2000-nätverket och är utpekad i *Myrskyddsplan för Sverige* som är ett urval av landets värdefullaste och mest skyddsvärda myrar.

Teckenförklaring

Ostreckat = mosse

Barrskogstecken och prickar =
trädbevuxna mossesamhällen

Prickat = ristvuvsamhällen

Obetecknat = fastmattor

Fält inom begränsningslinje = mjukmattor

Vågrätt streckning = kärr

Barrskogstecken = trädbevuxna
kärrsamhällen

Glesare streckning = fastmattor

Tätare streckning = mjukmattor

Karta över Nittenmossen. Hugo Sjörs 1946

1.2.2 Biologi

Vegetation och flora

Nittenmossens skogliga kantzoner i de båda länen inventerades av Länsstyrelsen i Örebro län 1998 och naturvärdena bedömdes vara höga, vilket motiverar att en zon med äldre skog inkluderas i objektet. Skogen på Dalasidan utgörs i huvudsak av tallskog med liten mängd död ved i form av torrakor och lågor. Fältskiktet utgörs av bärris såsom odon, kråkbär och skvattram.

Fauna

Trots att ingen riktad fågelinventering gjorts i området kan fågellivet sägas vara rikt utifrån de observationer som gjorts i samband med andra inventeringar. Tretåig hackspett, slaguggla, knipa, kricka, vigg, tjäder, gråspett, mindre hackspett, sparvuggla, skogsduva, sångsvan, grönbena, ängspiplärka, gulärta och trana har vid olika tillfällen observerats i området.

Värdefulla arter

Värdefulla arter av lavar har noterats i den östra delen av Nittenmossen som är belägen i Örebro län. Där förekommer bland annat violettgrå tagellav, dvärgbägarlav, garnlav, och vitgrynig nållav, tretåig hackspett och slaguggla.

1.2.3 Kulturhistoria

Namnet Nitten kommer från finskans *nütty* som betyder äng eller gräsmark. Det ligger nära till hands att tro att de finnar som först bosatte sig i trakten nyttjade Nittenmossen som en stor fodermark, där de bärjade starr och säv. Det kan även vara så att mossen fick namnet efter Nittentorpet som ligger norr om mossen eller vise versa.

Namnet återfinns på många platser i omgivningarna. Sjöarna Stora och Lilla Nitten ligger norr och väster om mossen. Där startar Nittälvens långa vattensystem som mynnar utanför Kopparberg i Örebro län. Nittentorpet ligger strax norr om Lilla Nitten och byn Nittkvarn ligger drygt två kilometer söderut längs Nittälven.

1.2.4 Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Nittenmossen ingår i ett stort riksintresse för friluftsliv benämnt Säfsnäs-Grangärde. Området används för närvarande inte i någon större utsträckning för det rörliga friluftslivet annat än vid jakt. Det finns inga anläggningar i ordningställda för friluftslivet i området.

Jakt bedrivs i området. Området ingår inte i något viltvårdsområde. Det innebär att småviltjakten regleras via markägaren. Området ingår i ett älgjaksområde på Dalasidan. Det är Hällefors jaktskytteklubb som är registrerade för A-licens. Den del av naturreservatet som ligger i Örebro län ingår i Ljusnarsbergs västra älgskötselområde. Det är alltså olika jaktlag som jagar på var sin sida av länsgränsen.

1.3 Källförteckning

Backéus, I: 1978: Skyddsvärda myrar i Örebro län. Medd.fr.Uppsala Univ.Växtbio.Inst.1978:5

Sjörs, H. 1948: Myrvegetation i Bergslagen, s. 190-193, Acta Phytogeographica Suecica 21.

Sjörs, H 1956: Nordisk växtgeografi

Sjörs, H och medarbetare 1973: Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. Växtekologiska studier 3

Magnusson, N. H. & Lundqvist, G. 1933: Beskrivning till kartbladet Grängesberg. SGU Ser. Aa, No 177.

Länsstyrelsen Dalarna 2008: Riksintressen för friluftsliv, databas.

Geologiska kartan Aa 177 utgiven 1933

Magnusson, N. H. & Lundqvist, G. 1933: Beskrivning till kartbladet Grängesberg. SGU Ser. Aa,

Berggrundskartan 12E Säfsnäs SO, skala 1:50 000

Plandel

2 Avvägningar mellan bevarandevärden

2.1 Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara tre representativa och värdefulla högmossar med bibehållen, ostörd hydrologi. Syftet är även att skydda den närmast omgivande skogen och låta denna utvecklas mot naturskog.

2.2 Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Icke motorburet friluftsliv ska prioriteras framför motorburet.

3 Skötselområden med kvalitetsmål och åtgärder

Reservatet är indelat i 3 skötselområden

1 Våtmark

2 Äldre skog med i huvudsak fri utveckling

3 Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Våtmark

Beskrivning

Området är skyddat med anledning av de stora, orörda högmossarna. Mossarna är mycket högt värderade i länets våtmarksinventering och utpekade i myrskyddsplan för Sverige. Nittenmossen består av tre tydligt välvda mossar. De två västliga har en centralt belägen höjdpunkt, så kallade koncentriska mossar. Den östra mossens högsta punkt är perifert belägen. Sådana mossar kallas excentrisk. Växtsamhällena är typiska för högmossar med ljung, hjortron, kråkris och rosling mm i tuvorna medan silesår

och tranbär återfinns i mossmattorna. I höljorna (de lägre liggande partierna mellan tuvor och strängar) växer tuvull, tranbär och rosling. Ett vattendrag delar de västliga mossarna från den östra. Längs denna finns strandkärr med bland annat björk, en, tall, brakved och pors.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- Arealen högmosse bibehålls eller ökar.
- Våtmarkerna har oförändrad hydrologi.
- Mängden myrtorrakor ökar.
- Populationerna av de typiska arterna för naturtypen bibehålls

Skötselåtgärder

Löpande skötsel

Området lämnas för fri utveckling

Skötselområde 2: Äldre skog med i huvudsak fri utveckling

Beskrivning

Den intilliggande skogen utgörs i huvudsak av likåldrig 150-årig tallskog med mycket sparsamt inslag av död ved.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- Arealen skog bibehålls
- Volymen död ved (stamvirke, stående eller liggande) är minst 20 m³sk/hektar.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Kvalitetsmålet kan nås genom att skogen lämnas för fri utveckling, vilket på sikt leder till naturlig ökning av död ved, när träden åldras och dör. Dessutom leder fri utveckling så småningom till större variation i beståndsåldern genom naturlig föryngring i luckor.

Ett sätt att snabbare nå gynnsam bevarandestatus är att genomföra naturvårdsbränning. Det boreala skogsekosystemet har under lång tid anpassats till brand och framför allt tallskog är beroende av brand för att naturliga funktioner och processer skall upprätthållas. Naturvårdsbränning är ett sätt att bibehålla och återskapa skogar med hög grad av olikåldrighet och stor variation i trädslagssammansättning.

Länsstyrelsen har i sin brandstrategi delat länets skyddade natur i tre kategorier. Här ingår samtliga naturreservat samt de Natura 2000-områden med fastställda bevarandeplaner där naturtypen ”Västlig taiga” (enligt habitatdirektivet) förekommer. Listan uppdateras årligen.

1. Områden som kan och bör brännas och där planering för bränning kan inledas omgående.
2. Områden som behöver utredas närmare, t.ex. med avseende på artförekomster eller områden som är tekniskt svåra att bränna men som kan brännas då utrustning och kompetens så tillåter
3. Område som är olämpliga att bränna p.g.a. naturtyp, friluftsliv, storlek, avgränsningar etc.

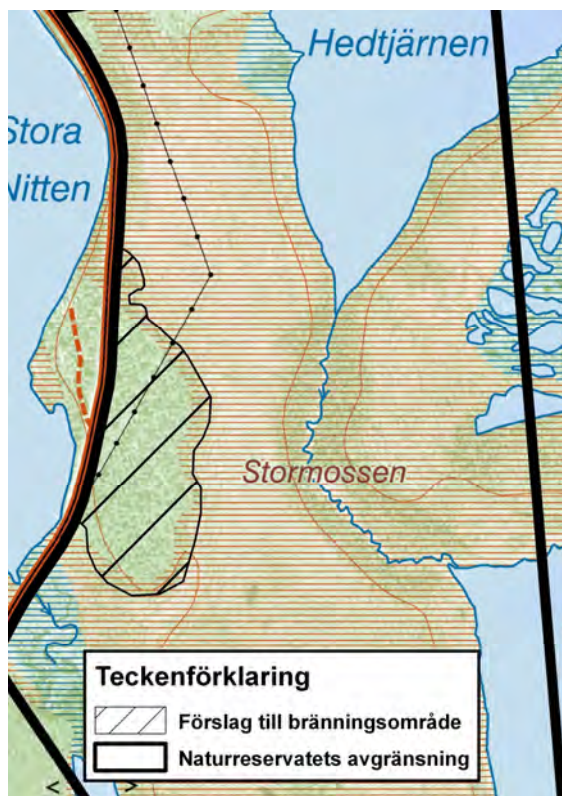
För att kategorisera ett skyddat område krävs uppgifter om beståndsstruktur och markvegetation samt uppgifter om topografi, hydrologi och infrastruktur. Det senare går att inhämta via kartor, medan det förstnämnda oftast kräver besök på plats.

Naturreseptet Nittenmossen har förts till grupp 1 eftersom det finns bra avgränsningsmöjligheter för att utföra naturvårdsbränning. Dessutom finns uppgifter om beståndsstruktur och markvegetation mm. Området ligger 2 km söder om bränningstrakten Ludvika finnmark/Nås.

Löpande skötsel

Skogsmarken lämnas i huvudsak för fri utveckling. Bränning kan bli aktuell i ett delområde. Bilden intill visar förslag på avgränsning av bränningsområdet.

Mål för en naturvårdsbränning bör vara att eftersträva hög överlevnad (ca 70%) av tall.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Det finns en iordningsställd parkeringsplats med informationstavla på östra sidan om naturreseptet, i Örebro län. Det finns inte några övriga anläggningar iordningsställda för friluftslivet. Området används inte i någon större utsträckning för rörligt friluftsliv.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Det finns en parkeringsplats för två-tre personbilar i anslutning till naturreseptet
- Vid parkeringsplatsen finns en informationsskylt som beskriver naturreseptet.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Förslagsvis anläggs även en parkeringsplats på Nittenmossens västra sida längs vägen till Nittkvarn i höjd med avtagsvägen mot Tallbacken. Där placeras även en informationstavla enligt skötselkartan.

Området är redan gränsmarkerat. Det gjordes i samband med att naturreservatet bildades i på Örebro sidan.

Löpande skötsel

Underhåll av informationstavla och gränsmarkering.

4 Jakt och fiske

Bildandet av naturreservatet medför viss inskränkning i jakten. Det är inte tillåtet att jaga med fälla och snara i naturreservatet. Nyttjanderätten till jakten har Hällefors jaktskytteklubb.

Fisket regleras inte i föreskrifterna.

5 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftslivsanläggningar.

Uppföljning

Kvalitetsmål

Uppföljning av de kvalitetsmål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av länsstyrelsen. Uppföljning inom ramen för Natura 2000 kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Uppföljning av kvalitetsmål i bevarandeplaner utförs av Länsstyrelsen inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren i samverkan med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

6 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

7 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

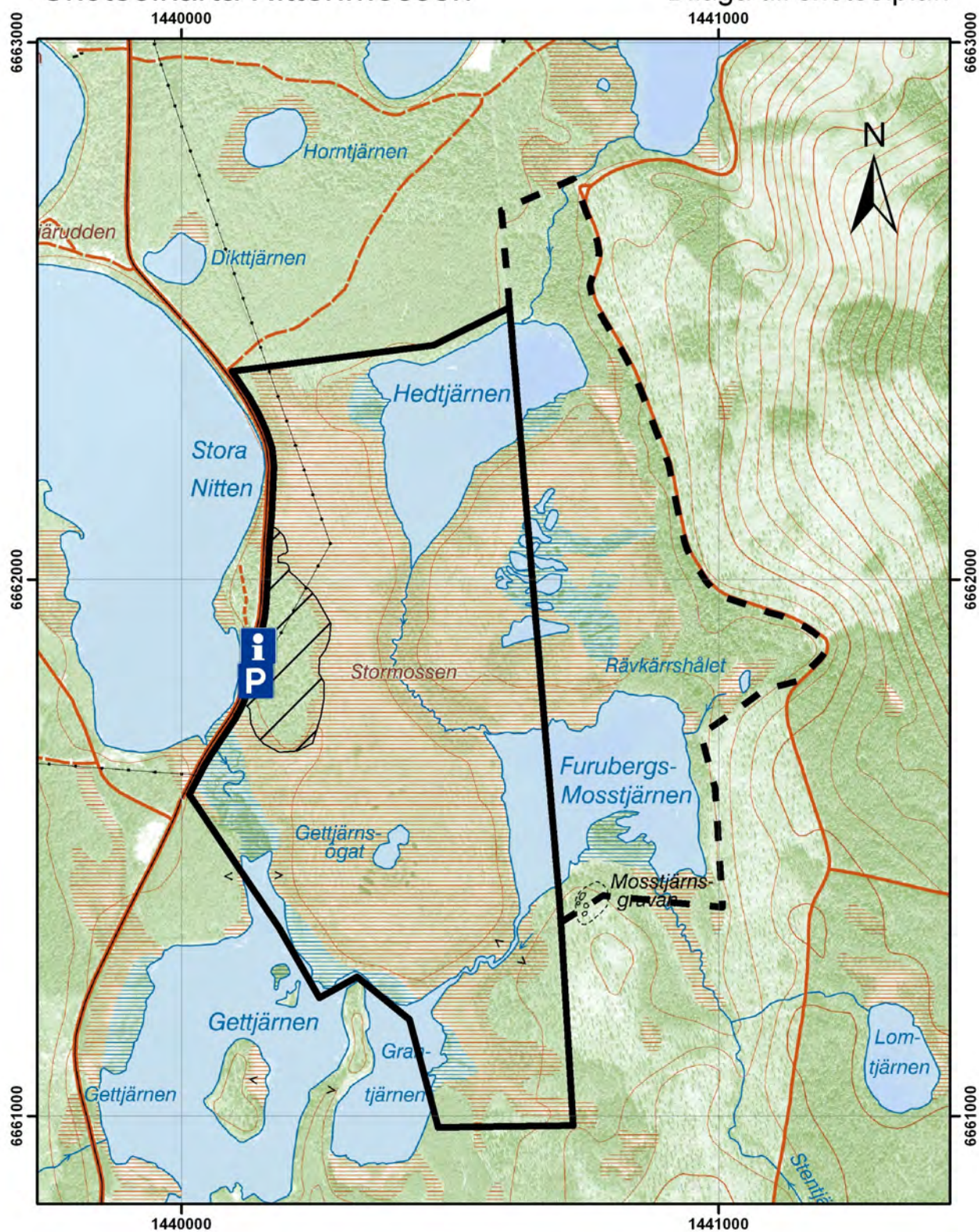
Skötselåtgärd	När	Prioritet	Finansiering
Parkering	2011	1	Reservatsanslag
Informationsskylt	2011	1	Reservatsanslag
Bränning		2	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder			Reservatsanslag
Uppföljning av kvalitetsmål			Anslag för uppföljning

8. Bilaga:

Skötselkarta

Skötselkarta Nittenmossen

Bilaga till skötselplan

0 125 250 500 Meter

- Naturreservatets avgränsning
- Naturreservatets avgränsning i Örebro län
- Förslag till bränningsområde
- Informationsskylt
- Parkering